

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

LENKIJOS LIETUVIAI LAIKOMI ĮKAITAIS SANTYKIUOSE SU LIETUVA – „Aušros“ inf.	3
„VILTELĖS“ KLUBO IŠVYKOS – Vida Jolanta Stankevičienė	20

JUBILIEJAI

PUNSKO LICĖJAUS 65-ASIS JUBILIEJUS IR MOKYTOJŲ DIENA – Monika Maršalaitė	5
PUNSKO KOVO 11-OSIOS LIETUVIŲ LICĖJUI – 65 METAI – Petras Maksimavičius	6

ŠVIETIMAS

MOKYTOJŲ DIENA – Dalia Makauskienė	9
ATGAIVINTA LIETUVIŠKŲ MOKYKLŲ MOKYTOJŲ KONFERENCIJA – Irena Gasperavičiūtė	10
EKSKURSIJA LIETUVOS PASIENIU – Erika Labutytė, Alma Grigutytė	11
AKTYVIOS PRAMOGOS DAŽASVYDŽIO CENTRE – Dalia Makauskienė	11

KULTŪROS BARUOSE

XIX KAPELŲ ŠVENTĖ – Dalia Astrauskienė	12
RUDENS GĖRYBIŲ ŠVENTĖ – Onutė Virbylienė	14
ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO	16

MŪSŲ INTERVIU

KAIP STIPRINTI VAIKŲ IMUNITETĄ? – Jurgita Stankauskaitė	18
---	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

PASTATĖ NAMĄ, IŠAUGINO SŪNUS, PASODINO MEDĮ... – Božena Bobinienė	21
---	----

SVEIKA GYVENSENĄ

PUNSKO VALSČIAUS SOCIALINIŲ PROBLEMŲ ĮVERTINIMAS	24
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Punsko Kovo 11-osios licėjaus choras „Pašešupiai“ mokyklos 65-ojo jubiliejaus koncerte (Petro Maksimavičiaus nuotr.)
 Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokiniai prie Lazdijų „Žiburio“ gimnazijos muziejaus (Nastutės Sidarienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
 ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. (+48) 87 5161 416
 www.e-ausra.pl
 ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
 16-500 Sejny,
 ul. Wileńska 9
 tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
 Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
 Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
 Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
 Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2021-10-27

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
 Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
 SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
 Spraw Wewnętrznych
 i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
 gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
 ir televizijos

rėmimo fondas
 (gauta parama per
 projekto įgyven-
 dinimo laikotarpį
 – 8000 eurų).

SPAUDOS,
 RADIO IR
 TELEVIZIJOS
 RĖMIMO
 FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Susėjome šiek tiek normaliai pagyventi, be baimių susitikti, paspausti vienas kitam ranką, be izoliacijų ir sėdėjimo namuose. Ir vėl skaitome pranešimus apie susirgimų Covid-19 daugėjimą. Šiandien daugiau kaip 5500 atvejų Lenkijoje, 3300 Lietuvoje. Koronavirusas jau buvo Seinų pagrindinėje (lenkiškoje), dabar Pockūnų mokykla karantnuojasi. Jis, deja, jau pasiekė ir Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklą. Dalis mokinių ir mokytojų karantine ir dirba nuotoliniu būdu.

Punske Kovo 11-osios licėjus suspėjo paminėti 65-ąjį jubiliejų. Nors ir prisitaikant prie koronaviruso sąlygų, be gausybės svečių ir absolventų, tačiau renginys įvyko. Organizatoriai tikėjosi, kad į šventę atvyks Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministrė Jurgita Šiugždinienė, tačiau renginio dieną, ketvirtadienį, paaiškėjo, jog atvyksta viceministras Ramūnas Skaudžius. Ministrė turėjusi pasilikti Vilniuje ir dalyvauti Seimo posėdyje, mat buvo sprendžiamas „narkotikų dekriminalizavimo klausimas“, o kiekvienas balsas valdantiejiems svarbu... O kiek svarbūs tautiečiai, gyvenantys etninės žemės?

Po 11 metų pertraukos Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos iniciatyva atgaivinta Lenkijos lietuviškų mokyklų mokytojų konferencija. Visi džiaugiasi galimybe vėl susitikti, išklausti įdomių pranešimų, pabendrauti. Tiesą sakant, lietuviškų mokyklų mūsų krašte belikę tiek mažai, kad mažėti jau nėra kur. Greičiau reikėtų svarstyti, kaip stiprinti likusias mokyklas, kad jas kuo ilgiau išsaugotume. Juk jos atlieka esminį vaidmenį lietuvių bendruomenės gyvybingumui.

Lenkijos lietuviai laikomi įkaitais santykiuose su Lietuva

„AUŠROS“ INF.

Spausdiname išverstą į lietuvių kalbą š. m. rugsėjo 27 dienos Lenkijos užsienio reikalų ministerijos atsakymą Lenkijos lietuvių bendruomenei, kuri prašė šalies Vyriausybės padėti Suvalkuose sudaryti galimybes įkurti lietuvišką mokyklą. Verta jį viešinti ir tokiu būdu išsaugoti. Tiems, kas po daugelio metų tyrinės lietuvių tautinės mažumos padėtį arba Lietuvos ir Lenkijos tarpusavio santykius XXI a. 2 dešimtmetyje, šis dokumentas padės lengviau suprasti šių dienų nuotaikas ir priimamų sprendimų aplinkybes.

Lenkijos politikai ar valstybės tarnautojai ne kartą diskutuojant užsimindavo, kad šalies lietuvių tautinės mažumos padėtis priklausys nuo to, kaip Lietuvoje gyvens lenkų tautinė mažuma. Tokius pareiškimus girdėdavome jiems lankantis su vizitu Punske ar Seinuose arba aptariant tautinių mažumų padėtį abiejose šalyse įvairių komisijų Seime ar Vyriausybėje posėdžių metu, kartais skaitydavome spaudoje.

Kitą kartą buvo sakoma, kad Lenkijos santykių su Lietuva kokybė priklausys nuo to, kaip gerai jausis Lietuvoje gyvenanti lenkų tautinė mažuma, t. y. kaip Lietuvos valdžia tenkins jos pageidavimus. Įdomu, kad tokio pobūdžio pareiškimus nuo pat 1990 metų galėjome išgirsti iš visų politinių partijų atstovų lūpų – kairiosios pakraipos, dešinėsios, centristinės, valstiečių, nekalbant apie radikaliausiai tautines vertybes reiškiančius politikus.

Minėtame rašte bene pirmą kartą labai aiškiai ir nedviprasmiškai parežimu, jog Lenkijos lietuviai laikomi įkaitais santykiuose su Lietuva, o mūsų padėtis Lenkijoje priklausys nuo to, ar Lietuvoje gyvenanti lenkų tautinė mažuma nuspręs, jog jų padėtis jau pakankamai gera, kad Suvalkuose galėtų pradėti veikti lietuviška mokykla.

Galima suprasti tvirtą Lenkijos politiką ir rūpinimąsi savo tautiečių kaimyninėje valstybėje padėtimi. Tačiau savo bendrapiliečius, Lenkijoje gyvenančius lietuvius, versti tos politikos įkaitais yra nepadoru. Tai prieštarauja vidaus ir tarptautinei teisei, kuri mialai minima minėtame rašte.

Juolab skaudu, kad mes, Lenkijos lietuviai, neturime daug galimybių apsiginti ir pasipriešinti tokiai politikai. Mes neturime savo atstovų Seime, ministrų Vyriausybėje, patarėjų Prezidentūroje, mums atstovaujančių europarlamentarų, aukšto rango tarnautojų valstybės žinybose Lenkijoje ir užsienyje. Neturime ir niekada neturėsime privačių, šalies mastu įtakingų žiniasklaidos priemonių. Brangiausia, ką turime, tai 4 mokyklos. Netrukus liks tik 3. Matyt, siekis pasirūpinti lietuvišais vaikais Suvalkuose „dar labiau didintų disproporcijas. Mat Lenkija, remdamasi vidaus teisėje įtvirtintomis nuostatomis, sukūrusi šalies lietuvių tautinei mažumai palankias sąlygas, tuo tarpu Lietuvos lenkų pagrindiniai reikalavimai daug metų neįgyvendinami“, kaip teigiama rašte. Paskaitykite.

Varšuva, 2021 m. rugsėjo 27 d.

*Lenkijos užsienio reikalų ministerijos
Europinės politikos departamentas*

*Poniai
Jolantai Malinauskaitei-Vektorienei,
Lenkijos lietuvių bendruomenės
valdybos pirmininkei*

Gerbiama Pirmininke,

atsakydamas į 2021 m. birželio 21 d. raštą, kuriame prašote skirti pastatą arba sklypą bei finansuoti mokyklos lietuvių dėstomąją kalbą Suvalkuose kūrimą, noriu pasidžiaugti, kad nuo 2020 m. rugsėjo Suvalkuose tvirtai pradėjo veikti lietuvių vaikų darželis, kuris jauniausiems lietuvių kilmės Lenkijos piliečiams užtikrina galimybę mokytis ir vystytis. Taip pat džiaugiuosi, kad 2020 m. sausio 6 d. Vilniuje vykstant ministro Jaceko Czaputowicziaus susitikimui su Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministru Linu Linkevičiumi pastarasis padėkojo Lenkijai už pastangas ir pagalbą kuriant Suvalkuose lietuvių švietimo ir kultūros centrą.

Užsienio reikalų ministerija džiaugiasi, kad lietuvių tautinė mažuma gali naudotis daugeliu jai priklausantių teisių, tarp jų galimybe dokumentuose pagal gimtosios kalbos taisykles užrašyti vardą ir pavardę, teise bendraujant su savivaldybės administracija (šalia valstybinės kalbos) vartoti lietuvių kalbą kaip pagalbinę arba vietovėse, kur kompaktiškai gyvena, informacinėse lentose, kurios pagaminamos biudžeto lėšomis, topografinius pavadinimus užrašyti lietuvių kalba. Džiaugiuosi taip pat, kad švietimo sąlygos, kurias Lenkija užtikrina savo lietuvių kilmės piliečiams, tarp jų galimybė laikyti lietuvių kalbos brandos egzaminą, kurio rezultato paisoma stojant į aukštąsias mokyklas Lenkijoje, atitinka europinius standartus.

Tuo pačiu apgailestaudamas konstatuoju faktą, jog tenkindami naujus lietuvių tautinės mažumos Lenkijoje prašymus dar labiau didintume disproporcijas. Mat Lenkija, remdamasi vidaus teisėje įtvirtintomis nuostatomis, sukūrusi šalies lietuvių tautinei mažumai palankias sąlygas, tuo tarpu Lietuvos lenkų pagrindiniai reikalavimai daug metų neįgyvendinami. Todėl norėčiau, kad vykstant Lenkijos ir Lietuvos dialogui, lietuvių kilmės Lenkijos piliečiai remtų Lenkijos poziciją ir kiekvieną kartą pabrėžtų, jog žiūrint tautinės mažumos akimis, labai svarbu įgyvendinti dvišalėse sutartyse ir tarptautinėje teisėje įtvirtintus įsipareigojimus.

Norėčiau pabrėžti, kad Lenkijos Respublikos užsienio reikalų ministerija domisi tarptautiniais tautinių mažumų apsaugos aspektais, o lenkų tautinės mažumos užsienyje teisių apsauga yra prioritetinga šios ministerijos užduotis. Tuo pačiu įsiklausome į Jūsų balsą ir neužmirštame tautinių mažumų atstovų indėlio į Lenkijos istoriją, buvusį ir esamą darbą saugant ir vystant mūsų šalį. Noriu taip pat priminti, kad Lenkijos vyriausybė vykdydama politiką tautinių ir etninių mažumų bei asmenų, vartojančių regioninę kalbą, atžvilgiu remiasi galiojančiais įstatymais, visų pirma Lenkijos Konstitucijos 35 str. 1 sk. ir 2005 m. sausio 6 d. priimtu Tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos įstatymu, kuriame atsispindi visos Europos Tarybos priimtoje Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijoje įrašytos nuostatos.

Pagarbiai,

*Direktorius
Henryk Litwin*

Punsko licėjaus 65-asis jubiliejus ir Mokytojų diena

MONIKA MARŠALAITĖ

Spalio 14 dieną įvyko iškilmingas Punsko Kovo 11-osios licėjaus 65-ojo jubiliejaus ir Mokytojų dienos minėjimas. Šventės pradžioje buvo įnešta mokyklos vėliava ir sugiedotas Lietuvos himnas. Direktorių Alvydas Nevulis pasveikino svečius ir visus susirinkusius mokyklos sporto salėje. Pakvietė pasisakyti licėjaus absolventą, istoriką Petrą Maksimavičių, kuris įdomiai papasakojo apie Punsko licėjų ir jo reikšmę. Vėliau kalbėjo Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto viceministras Ramūnas Skaudžius. Svečias pasveikino mokyklos jubiliejaus proga ir perskaitė LR švietimo, mokslo ir sporto ministrės Jurgitos Šiugždienienės sveikinimą. Išvydome taip pat ambasadorių Remigijų Motužą

Punsko Kovo 11-osios licėjaus šokių grupė „Šalčia“

– Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovą, kuris įteikė garbės ženklų medalius „Už pasaulio

lietuvių nuopelnus Lietuvai“ trims licėjaus absolventams: Suvalkų lietuvių vaikų darželio vadovei Jolantai Malinauskaitei-Vektorienei, Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos direktoriui Jonui Vydrai bei licėjaus mokytojai Irenai Nevulienai. Punsko licėjaus bendruomenę sveikino lietuviškų organizacijų atstovai, Seinų apskrities valdžia, Tėvų komitetas ir kt.

Pasibaigus oficialiajai daliai, scenoje pasirodė mokyklos šokėjų grupė „Šalčia“, kuriai vadovauja Asta Pečiulienė. Šaunūs šokėjai atliko „Bėk upela“. Koncerto vedėjai abiturientė Monika Maršalaitė ir antroklas Rimas Rėkus pasveikino mokytojus jų šventės proga ir palinkėjo daug kantrybės

Jaunimo choras „Pašešupiai“

Groja Povilas Senda

ir kūrybiškumo, kad mokyklos bendruomenė nuolat stiprėtų ir išaugotų savitumą. Per daugelį metų mokytojų dėka sukaupiti išminties lobiai leidžia mūsų mokyklai drąsiai sutikti naujus iššūkius ir įgyvendinti visus sumanymus. Moksleiviai nuoširdžiai dėkojo mokytojams už tai, kad jų dėka stipriau pajuntamos tikrosios vertybės – tikėjimas, tiesa ir Tėvynės meilė, o mokykla yra ne tik mokslo ir žinių šventovė, bet ir mūsų visų namai, į kuriuos visada gera sugrįžti.

Mokyklos jubiliejus – tai ne tik skaičiai, datos, bet pirmiausiai čia mokėsi, čia dirbė žmonės. Jų prisiminimuose, apmąstymuose atgyja praeitis – gyva mokyklos istorija, kuri suteikia nepakartojamo žavesio jausmą. Šia iškilminga proga prisiminėme ir minute tylos pagerbėme mirusius mūsų licėjaus įkūrėjus, vadovus, mokytojus, darbuotojus ir mokinius. Juk „mes bejėgiai prieš mirtį, bet ji per silpna sunaikinti prisiminimus ir paliktą šviesą, nes – šviesa nemiršta, pasilieka žolėj, žiede ir vaiko akyse...“.

Po to licėjaus direktorius pakvietė šventėje dalyvavusius buvusius mokyklos vadovus Juozą Sigitą Paransevičių bei Ireną Marcinkevičienę ir įteikė jiems gėlių. Publika pagerbė

juos garsiais plovimais, o trečioke Greta Bobinaitė padainavo „Skriski, skriski Lietuvėlėn“. Vėliau mokyklos absolventas Adrijanas Pykys akordeonu pagrojo Isaoco Albenizo „Asturia“, „Šalčios“ absolventų grupė sušoko „Šiaudus be grūdų“, o mokyklos choras „Pašešupiai“, kuriam vadovauja Dainius Pavilonis (koncertmeisteris – Raimundas Martinkėnas), atliko dainas „Tėviške manoji“, „Eikit, eikit“, „Vandens ženklai“, „Išgalvotas gyvenimas“, „Aš dar dainuosiu“, „Vaikai po lelijom“, „Baltas paukštis“ ir „Sudainuokime Lietuvą“. Po choro pasirodymo išvydome Povilą Sendą, kuris akordeonu atliko Francko Angeliso siuitos I dalį „Brel Bach“, ir „Šalčios“ šokėjus, kurie pašoko „Paskutinę polką“.

Licėjaus direktorius padėkojo mokiniais ir jų vadovams už puikią meno programą. Iškilmingai išnešta mokyklos vėliava.

*Gerbiamas Viceministre,
Jūsų Ekscelencija Ambasadoriau,
gerbiamas Viršaiti,
Direktoriau ir visi susirinkusieji,*

Punske Kovo 11-osios licėjaus vadovybė prašė parengti pranešimą šio jubiliejaus proga. Sudėtinga tai padaryti, kadangi licėjaus istorija labai turtinga ir pažymėta įvairiais įvykiais. Nuo licėjaus įkūrimo dienos praėjo 65 metai. Todėl apie jo vaidmenį mūsų bendruomenei, mokymo procesą, pasiekimus, absolventų likimus galima būtų kalbėti kelias valandas, tačiau ir taip nepaminėtų mėtų visų svarbių klausimų. Ką gi tenka kalbėti ne konferencijoje, o mokyklos šventėje, kalbėsiu trumpai ir šventinės nuotaikos lydimas.

Pradėsiu nuo to, kad 2019 m. gruodžio 9 d. Vilniuje vyko Kalbos vakaras, kurio metu Punske Kovo 11-osios lietuvių licėjui buvo įteikta Kalbos premija. Ji skiriama už reikšmingą lituanistinę veiklą Lietuvos ir užsienio šalių piliečiams, organizacijoms ir institucijoms. Renginyje vyko Valdovų rūmų Didžiojoje renesansinėje menėje. Jame dalyvavo LR Seimo pirmininko pavaduotoja, Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisijos pirmininkė Irena Degutienė bei daug kitų garbingų svečių, koncertavo Punske Kovo 11-osios bendrojo lavinimo licėjaus choras „Pašešupiai“ ir šokėjų grupė „Šalčia“. Tai buvo svarbus įvykis. Noriu priminti kelias anuo metu išsakytas mintis, kadangi, mano įsitikinimu, jose atsispindi Punske Kovo 11-osios lietuvių licėjaus svarbiausi praeities ir dabarties iššūkiai.

Taigi lietuviškas licėjus Punske veikia nuo 1956 metų. Tai išskirtinė mokymo įstaiga, kadangi jos istorijoje atsispindi dabartinės Lenkijos lietuvių bendruomenės istorija. Nueitas kelias buvo gana sudėtingas. Socialistinės Lenkijos laikotarpiu nuolat teko kovoti dėl išlikimo, ištvirti politinį, ideologinį ir ekonominį

Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjui – 65 metai

Minėjimo metu sakytą kalbą

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

spaudimą. Buvo metas, kai tuometinis Punsco viršaitis tempė baldus iš savo kabineto į koridorių ir sakė, kad jeigu komunistų partijos ir švietimo aparato pareigūnai ir toliau aiškina, jog licėjus dėl tinkamų patalpų stokos Punske negalės veikti, tai vaikai mokysis jo kabinete, o jis ir valsčiaus tarnautojai dirbs koridoriuje. Beje, reikia pasidžiaugti, kad visi ligšioliniai Punsco viršaičiai, esant reikalui, buvo ir esą pasirengę taip pasielgti. Šiandien jaučiame taip pat Seinų apskrities vadovybės palankumą, už ką esame dėkingi. Nuosavų patalpų licėjui teko laukti kelis dešimtmečius, tačiau jis išliko. Ugdė Lenkijos lietuvių bendruomenės lyderius, stiprino bendruomenę, bet taip pat palaikė ryšius su Vakarų pasaulyje ir okupuotoje Lietuvoje gyvenančiais tautiečiais. Pasikeitus Lenkijoje politinei santvarkai, o Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, Seinų ir Punsco krašto lietuviai net nedvejodami licėjui suteikė garbingą Kovo 11-osios vardą.

Kovo 11-osios licėjus Punske ir toliau stengiasi vykdyti savo misiją – rūpinasi lietuvių kalba, bendruomenės tautine tapatybe, ryšių su Lietuva ir užsienyje gyvenančiais lietuviais palaikymu. Galima teigti, kad dėl Punske veikiančio licėjaus šiame krašte buvo išsaugotos kai kurios tarpukario Lietuvos tradicijos, išugdyti mokytojai, kurie sukūrė lietuviškų mokyklų tinklą, įsteigė

nevyriausybines organizacijas, žurnalus, lietuvių kultūros namus.

Galime pasidžiaugti taip pat tuo, kad jeigu Punsco licėjaus absolventai emigruoja – tai dažniausiai į Lietuvą. Lietuvos artumas lemia, kad jie gali ir toliau palaikyti ryšį su savuoju kraštu. Jie, nors ir simboliškai, neabejotinai prisideda prie Lietuvos gerovės kūrimo – mokosi, dirba įvairiose įstaigose, tarnauja, kuria, moka mokesčius.

Kalbos premijos įteikimas Punsco lietuvių licėjui turi dvigubą reikšmę. Tai nueito sudėtingo kelio įvertinimas ir tuo pačiu padėsinimas bei įpareigojimas tęsti misiją, rūpintis lietuvių kalbos išsaugojimu, jos taisyklingumu.

Kas tas Punsco licėjus, supratau tik jį baigęs. 1988/89 m. m. kartu su dabartiniu Punsco viršaičiu Vytautu Liškausku nusprendėme studijuoti istoriją Vilniaus universitete. Pirmąją mokslo dieną koridoriuje pakalbino mus būsimas dėstytojas. Sužinojęs, iš kur atvykome, pakvietė pas fakulteto dekaną. Tai buvo pirmas ir... paskutinis kartas, kai mus, pirmakursius, pirmąją mokslo metų dieną dekanas pavaišino taure konjako.

Tai buvo atgimimo metas ir mums, ir Lietuvai, kuri pradėjo ardyti geležinę uždangą. Į Punksą, Seinus, Punsco licėjų po ilgų okupacijos metų buvo žiūrima visai kitaip. Lietuvai tai buvo kraštas, kurį tuo metu

Petras Maksimavičius

reikėjo iš naujo atrasti ir suprasti. Pas Istorijos fakulteto dekaną dar lankėmės kelis kartus, bet dažniausiai nesikalbėjome labai linksmai. Reikėjo sunkiai dirbti, mokytis ir įrodyti, kad esame verti Punsco licėjaus absolvento vardo.

Tokį kelią nuėjo daugelis licėjaus absolventų, kurie pasirinko studijas Lietuvoje ar Lenkijoje arba baigę licėjų ėmėsi verslo, ūkininkavo. Daugelis jų tapo puikiais specialistais.

Pagalvokime, koks Punsco licėjus bus dar po 10 ar 30 metų. Šiandien tai „sidabrinė“ mokykla. 2020 m. pagal mokymo rezultatus ir kitus

Iš Punsco Kovo 11-osios licėjaus archyvo

Mokiniai sargyboje prie mokyklos vėliavos

pasiekimus Punsco licėjus užėmė 208 vietą visos Lenkijos mastu ir 6 Palenkės vaivadijoje (2019 m. Lenkijoje veikė 3534 licėjai). Tai daug ką pasako. Ar lengva tai pasiekti? Tikriausiai ne. Lenkijos pareigūnai neformalioje aplinkoje dažnai mums sakydavo: „Niekas niekada Jums nežadėjo, jog būti lietuviu Lenkijoje bus lengva.“ Mes tai žinome. Taip buvo ir, matyt, bus ateityje. Tačiau tai skatina mus dar labiau pasitempti ir sunkiau dirbti.

Šiandien esu įsitikinęs, kad Punsco licėjaus ateities sėkmės raktas paslėptas ne tiek Punske, kiek... Seinuose ir Suvalkuose. Prieš 16 metų įkurta Seinuose „Žiburio“ mokykla vis labiau savo absolventais papildė Punsco licėjų. Turime skubėti tokią mokyklą kurti ir Suvalkuose. Mūsų sprendimų rezultatus pajusime tik po keliolikos metų – tada, kai Suvalkuose bus išugdyta naujoji karta. Taip buvo ir Seinuose. Tai vienintelis kelias, jeigu mums rūpi, kad licėjaus mokinių skaičius kiekvienais metais didėtų ir bendruomenė jaustųsi saugesnė.

Kas lemia mokyklos sėkmę? Tai amžinas klausimas. Nesu tos srities specialistas, tačiau manau, kad mokyklos sėkmę lemia daugybė dalykų. Mokytojai? Pasiiekti rezultatai? Gebėjimas teigiamai veikti visą bendruomenę? Atsimenu, kaip 2005 m. kuriant Seinų „Žiburį“ priedavo būsimų mokinių tėvai ir sakydavo: leisiu savo vaiką į „Žiburį“, jeigu šioje mokykloje dirbs patys geriausi mokytojai. Tuomet atsakydavome, kad mokytojų tikrai neieškosime užsienyje. Jie bus tokie, kokia mūsų bendruomenė. Jie bus bendruomenės

atspindys. Ar galima suburti mokytojus, kurie bus „svajonių komanda“? Gal ir galima, bet ar toji komanda nuveiks daugiau negu kiti? Tikriausiai laimės vieną ar kitą olimpiadą, tačiau ar to pakanka? Aš nežinau, ką reiškia geras ar blogas mokytojas. Jis visų pirma turi būti įdomus ir tikintis tuo, kad dirba komandinį darbą, esąs reikalingas mokyklai, galintis dalyvauti ją kuriant. Nežinau, kaip yra dabar, bet kai aš mokiausi licėjuje, visi žinodavo, kad šioje mokykloje patys geriausi lietuvių kalbos mokytojų pagalbininkai esą sporto mokytojai. Būtent jie, kai kildavo tikra kova krepšinio aikštelėje, rūpindavosi lietuvių kalbos taisyklingumu. Nebuvo jokių kompromisų. Ir aš tas sporto salėje išklaustas lietuvių kalbos pamokas atsiminsiu iki gyvenimo pabaigos. Taip, mano manymu, ir turėtų dirbti „svajonių komanda“ – ji neturi būti tobula, bet įdomi, siekianti to paties tikslo ir dirbanti komandinį darbą.

Pasaulis keičiasi, Lietuva keičiasi, Lenkija keičiasi, todėl ir licėjus turi keistis, nugalėti naujus iššūkius ir – kas labai svarbu – rūpintis lietuvių kalba, jos taisyklingumu ne tik per pamokas, bet ir už mokyklos ribų. 2019 m. Jums buvo suteikta Kalbos premija, todėl saugokite lietuvių kalbą ir mums visiems rodykite gerą pavyzdį. Dėkoju už dėmesį.

Šventės svečiai

Iš Punsco Kovo 11-osios licėjaus archyvo

Mokytojų diena

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

DALIA MAKausKIENĖ

Spalio 13-ąją, kaip ir rugsėjo 1-ąją, Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla sušvito gražiausiais rudens žiedais. Nuo ankstyvo ryto linksmai šurmuliavo mokiniai. Jie savo mokytojus pasitiko su gėlėmis ir sveikinimais. Nuotaikingai šypsodamiesi lydėjo juos į klases. Juk tai buvo Tarptautinė mokytojų diena, kuomet dėmesys skiriamas pedagogams ir aplinkai, kurioje jiems tenka dirbti.

Kaip ir kasmet profesinės šventės proga visi mokytojai sulaukė nuoširdžiausių žodžių ir padėkų. Mokinių savivaldos atstovai drauge su globėjomis paruošė šventinę programėlę. Jie priminė, kaip akimirksniu prabėgo pirmasis mokslo metų mėnuo. Gamtoje sodrią žalumą pakeitė aukso spalva ir visi pajutome rudens alsavimą. Netruko ateiti ir spalvis. Šėldamas, saulėje besitaškydamas spalvotais lapų pūslais, jis dovanojo šilumą skleidžiančias dainas, meile alsuojančius posmus, širdį virpinančias melodijas. Ta diena leido mokytojams pajusti jų darbo prasmę, pažvelgti į rytojų, pamąstyti apie tai, kokie bus mokiniai rytoj ar po daugelio metų.

Iš šalies žiūrint atrodo, kad mokykloje niekas nesikeičia – skambutis, pamoka, pertrauka... Taip ir mokyklos kasdienybės rate besisukantis mokytojas, dalindamas savo žinias ir išmintį, visiems vienodas – ir mažam pirmokui, ir jau besiruošiančiam palikti mokyklą aštuntokui. Mokytojas ne tik moko vieno ar kito dalyko, bet yra ir vedlys. Atskleidžia, kaip toli ir kaip plačiai gali keliauti žmogus.

Tomo Bernecko nuotr.

Moko pavyzdžiais, o ne žodžiais. Ir tai puikiai atskleidė mokiniai, jų nuoširdumas, tikrumas.

Mokyklos bendruomenę tądien pasveikino direkcija – Jonas Vydra ir Jolanta Jonušonytė, Punsco valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas, Tėvų komiteto atstovai. Visi jie linkėjo gerų mokinių ir kasdieniame darbe dažniau pasidžiaugti net ir mažytėmis jų pergalėmis.

Vėliau nuaidėjo dar kiti labai svarbūs žodžiai:

Šiandien svarbi ir reikšminga diena visiems mokytojams, visai mokyklos bendruomenei. O ta šventė įgauna dar daugiau džiaugsmo ir atspalvių, kai mūsų mokyklos vadovas gerb. Jonas Vydra apdovanotas medaliu „Už pasaulio lietuvių nuopelnus Lietuvai“. Mokykloje „žinių laivas“ be kapitono neįmanomas. Ir nors laivas ant žemės, labai sunku jam vadovauti. Tame laive pažinimo, atradimo, žinių jūra. Jūsų dėka tas laivas plaukia

sklandžiai, visada tinkama kryptimi. O mokyklos direktorius irgi mokytojas, ir sudėtingiausias objektas patikėtas būtent Jums – tai mokiniai ir mokytojai. Bet Jūs visada esate laiku. Jūs mūsų vadas – iškiliausias, išmintingas ir visų gerbiamas.

Žinokit, jog kiekviena diena, prasidedanti susitikimu su Jumis, žada džiaugsmingą, pilnavertę darbo aplinką. Jūs, kaip išmintingas erelis ant kalno, visada nurodysite, kaip elgtis sunkioje padėtyje, kaip mokinius vesti teisingu keliu. Esate atsakingas ir suprantantis žmogus.

Todėl visos mūsų mokyklos bendruomenės vardu linkime klestėjimo ir tobulėjimo kiekvieną dieną, sveikatos, ištvermės, kad nuostabus laikas būtų skirtas ne liūdesiui, dar daug metų būti pačiu geriausiu treneriu. Ir viso to, kas gyvenimui teikia pilnatvę.

Tegul žinios nueina šviesų kelią, o Jūsų patirtis padeda jaunajai kartai.

Atgaivinta lietuviškų mokyklų mokytojų konferencija

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Lenkijos lietuvių bendruomenė neabejoja, kad jos gyvybingumas didžiaja dalimi priklauso nuo mokyklų lietuvių dėstomąja kalba. Istorijos patirtis rodo, kad tose vietovėse, kur jų nebuvo, nutautėta labai greitai. Šiuo metu tokių mokyklų (vadinkime jas lietuviškomis) belikę vos kelios: Punske, Seinuose, Vidugiriuose. Pernai įsikūrė lietuviškas vaikų darželis Suvalkuose. Ar jis lems Suvalkų lietuviškos mokyklos atsiradimą, matysime artimiausioje ateityje.

Turint omeny lietuvių švietimo svarbą, neabejotinai būtinas šių kelių likusių mokyklų pedagogų bendradarbiavimas. Yra daug neišspręstų su lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos ir geografijos mokymu susijusių klausimų, tačiau ne tik. Vien dėl vaikų mokymo lietuviškai iš lenkiškų vadovėlių kyla daug iššūkių, taigi apie ką kalbėti yra. Todėl po ilgos (sakyčiau, neleistinos) pertraukos spalio 15 d. atnaujinta tradicija rengti lietuviškų mokyklų mokytojų konferenciją. Inicijatyvos ėmėsi Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla, pateikusi projektą Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai. Ministerija šį sumanymą parėmė. Vienu iš organizatorių tapo LR konsulas Seinuose, kurio vadovas Remigijus Motuzas ne kartą yra dalyvavęs daugiau kaip prieš dešimtmetį rengtose konferencijose.

Šiometinėje konferencijoje norėjome atsakyti į svarbų istorinį klausimą, kaip interpretuoti įvykius prieš šimtą metų Seinų krašte, kai šiais laikais vietos lenkai pirmiausia triukšmingai pamini Seinų sukilimą, o paskui

iškilmingai, dalyvaujant vietos ir vadijos valdžioms, atidengia Seinuose lentą T. Katelbachui. Beje, minint Seinų sukilimą šiame krašte atsirado tuos įvykius įamžinančių objektų (pvz., žiedinių sankryžų Pockūnuose ar Suvalkuose) pavadinimai.

Istorine tema pranešimą skaityti buvo pakviestas mūsų krašto žinomas istorikas Bronius Makauskas. Jo pranešimą spausdinsime kitame „Aušros“ numeryje. Konferencijoje dalyvavo LR Seimo narė, Švietimo komiteto pirmininko pavaduotoja Vilija Targamadžė, kuri kalbėjo apie iššūkius dirbant mokykloje, kai susiduria skirtingos kartos. Profesorė apžvelgė kiekvienos kartos specifiką. Anot jos, ateina alfa karta, kurios pradžia laikomas aipado atsiradimas. Jiems dabar devyneri. Kaip su jais dirbti, kad darbas būtų efektyvus – ieškoma atsakymų.

Konferencijoje dalyvavo dvi Lietuvos kalbos instituto atstovės. Prof. Danguolė Mikulėnienė, kuri 2016 m. yra išleidusi kolektyvinę monografiją

„Lietuvių tarmių kaita XXI a. pradžioje: Lenkijos lietuvių šnektos“, skaitė pranešimą „Vietinė lietuvių kalba: kaita, raida ir perspektyvos“. Nida Asta Poderienė kalbėjo apie lietuvių kalbą mokykloje. Anot jos, lietuvių kalbos kaip dalyko mokymosi nepakanka tapatybei išsaugoti, tam būtina mokintis akademinės kalbos, kad kalba galėtų augti kartu su žmogaus intelektu ir pasaulėžiūra.

Netikėčiausias lektorius pasirodė esąs filosofas ir poetas Liutauras Degėsys. Jis išjudino visus pedagogus. Tai neeilinio talento oratorius, sugebantis paradoksaliai mąstyti ir su humoro doze žvelgti į gyvenimiškus ir pedagoginius reiškinius.

Renginys šiek tiek užsitęsė, tad gal ir kiek mažokai laiko liko savoms problemoms aptarti. Pabaigoje mokyklų direktoriai pristatė švietimo įstaigų svarbiausius klausimus ir problemas.

Po renginio nuvykome į Berznyką uždegti atminimo žvakučių ant Lietuvos savanorių kapų.

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Ekskursija Lietuvos pasieniu

ERIKA LABUTYTĖ, ALMA GRIGUTYTĖ

Rugsėjo 24 d. Seinų lietuvių „Žiburio“ šeštos ir septintos klasių mokiniai su istorijos mokytoja Nastute Sidariene ir auklėtoja Onute Valukoniene išvykome į Lietuvos pasienį. Lankyti pradėjome nuo anksčiausiai apgyvendintų vietų – Rudaminos piliakalnio, kuriame XIII a. stovėjo kunigaikščio Ringaudo, Mindaugo tėvo, statyta pilis. Joje galbūt Mindaugas ir buvo vainikuotas Lietuvos karaliumi. Po to lankėme Būdvietį: dvaro svirną ir koplytėlę. Į koplytėlę dvaro ponai

patys ėjo melstis, o vėliau žmonėms netoliese pastatė bažnyčią. Pasivaikščiojom po didžiulį dvaro sodą su tvenkiniais.

Mockavoje aplankėme dvarą, kuriame vėliau įkurta kaimo biblioteka. Dabar čia viskas apleista, tik kartais užklydę vėjai pavarto išblukusius knygų puslapius.

Lazdijuose viešėjome „Žiburio“ gimnazijos muziejuje. Pasėdėjom senuose mokyklos suoluose, su vaškiniu Motiejumi Gustaičiu pasiklausėme muziejaus gidės pasakojimų

apie senuosius laikus.

Šalia Kalvarijos, Raudeniškių kaime, aplankėme 2013 metais sutvarkytą laukuose esantį bunkerį. Tai Antrojo pasaulinio karo metų sovietų karių palikimas Lietuvoje. Raudonoji armija nespėjo baigti jį įrengti iki vokiečių antpuolio, todėl iki dabar stūkso pora šimtų tokių apleistų bunkerių Lietuvos laukuose ir miškuose.

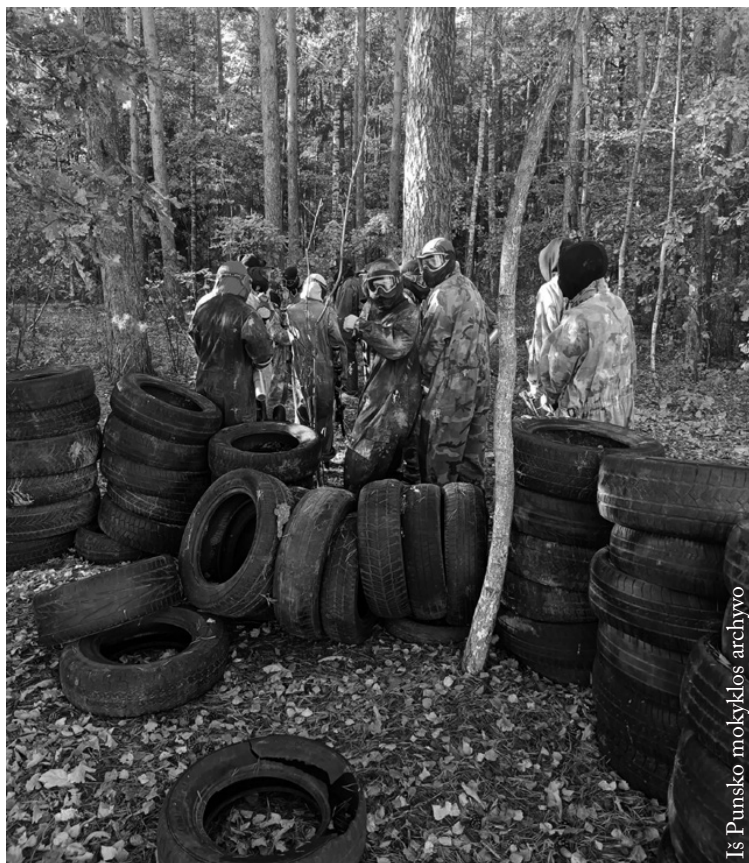
Išvyka buvo labai įdomi ir visiems patiko. Dėkojame mokytojoms Nastutei ir Onutei už globą ir pasakojimus.

Aktyvios pramogos dažasvydžio centre

DALIA MAKausKIENĖ

Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos aštuntokai su auklėtojomis nusprendė linksmai pasitikti rudenį, draugiškai pabendrauti ir puikiai praleisti laiką. Mokinių iniciatyva buvo surengta išvyka į dažasvydžio aikštę. Spalio 8 dieną visi nuvykome žaisti šio netradicinio žaidimo. Į dvi komandas suskirstytiems vaikams buvo išdalyti apsauginiai drabužiai ir dažasvydžio šautuvai. Kiekviena grupė turėjo savo vėliavą ir bazę. Žaidime, kuris truko apie 2 valandas, nugalėjo draugystė. Džiugu buvo žiūrėti į rudeniu pasipuošusius medžius, gelsva skraiste padengtą žemę, kur bėgiojo mūsų mokyklos vyriausieji.

Kai po judriųjų žaidimų praalkome, ant laužo išsikepėme dešrelių, vaišinomės sausainiais. Sotūs ir laimingi panorėjome taip pat pašokti ir padainuoti. Mums visa tai puikiai pavyko. Džiaugiamės šia išvyka. Juk tai vis naujos patirtys, žinios, įgūdžiai. Kai kurie gal tapo drąsesni, savarankiškesni, labiau pasitikintys savimi. Svarbu, kad maloniai praleista laiką puikių draugų būry.

XIX kapelių šventė

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

VYSK. ANTANO BARANAUSKO FONDO „LIETUVIŲ NAMAI“ SEINUOSE
KULTŪROS SKYRIAUS VADOVĖ DALIA ASTRausKIENĖ

Spalio 2 d. Seinų „Lietuvių namuose“ vyko XIX kapelių šventė. Muzikines tradicijas puoselėjančiame renginyje skambėjo lietuvių liaudies instrumentinės muzikos kūriniai. Šventėje pasirodė trys mūsų krašto kolektyvai: Lenkijos lietuvių bendruomenės Suvalkų lietuvių ansamblis „Sūduva“ (vad. Arnoldas Vaznelis), Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus „Ančios“ kapela (vad. Vytautas Batvinskas) bei Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“ (vad. Vytautas Gavutis). Gerą nuotaiką žiūrovams dovanojo taip pat trys kapelos iš Lietuvos.

Viena jų tai Jonavos rajono švietimo pagalbos tarnybos liaudiškos muzikos kapela „Lankesa“. 2007 m. įsikūręs kolektyvas – daugelio koncertų dalyvis, įvairių nominacijų laureatas. Dalyvavo nacionalinės televizijos laidoje „Duokim garo!“.

Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“

Vadovas Antanas Kirvelevičius – „žmogus orkestras“ – pasiekė Lie-

tuvos rekordą, kurį užregistravo Lietuvos rekordų agentūra „Factum“: vienu metu grojo net 9 skirtingais instrumentais.

Kita – Lazdijų kultūros centro tradicinė kaimo kapela „Dziedukai“ (vad. Romas Mazėtis), susibūrusi 1991 metais. Ji dalyvauja įvairiuose konkursuose ir šventėse. Jau ne vienerius metus yra Lietuvos liaudies kultūros centro organizuojamo tarptautinio folkloro festivalio „Baltica“ dalyvė. Kapela dalyvauja Pasaulio lietuvių dainų šventėse, Dzūkijos regione organizuojamose šventėse „Dzūkų godos“, „Dzūkų popietė“, Derliaus šventėse, Kurorto šventėje ir daugelyje kitų renginių. „Dziedukai“ pripažinti vienais iš geriausių ne tik Alytaus apskrities, bet ir Lietuvos armonikierių.

Suvalkų lietuvių ansamblis „Sūduva“

Jie pelnę įvairias premijas bei „Misterio armonikieriaus“ vardą. Tradicinėje kaimo kapeloje „Dziedukai“ groja Albinas Bartnykas (g. 1927 m.), Rolandas Bartnykas (g. 1962 m.) ir Romas Mazėtis (g. 1950 m.).

Šventę užbaigusi Jungėnų kaimo kapela „Gegužio žiedai“ (vad. Vincentas Svitojus) susibūrė 1979 metais. Yra surengusi per 2200 koncertų. Koncertavo Suomijoje, Ukrainoje, Vokietijoje (6 kartus), Graikijoje, Italijoje, Čekijoje, Airijoje, Latvijoje, Lenkijoje (per 200 koncertų). Kapela esanti daugkartinė šventės „Grok, Jurgeli“ laureatė, televizijos projekto „Nacionalinė muzikos lyga“ pagrindinio prizą laimėjo.

Visos kapelos nuoširdžiai bendravo su publika, kuri karštai jas palaikė, kartu traukė dainas ir negailėjo gausių plojimų. Kad dalyvių ir žiūrovų nuotaika būtų puiki, pasirūpino ir Seinų „Lietuvių namų“ mėgėjų teatro vadovė Eugenija Pakutkienė, kuri koordinavo vedėjų Cecilijos Grizevičienės bei Eugenijaus Kaminsko pasirodymą. Dalis dialogų paimta iš gyvenimo, dalis paskolinta iš humoro grupės „Dzyvų dzyvai“.

Ačiū visiems už buvimą kartu, au dringus plojimus ir geras emocijas. Iki kitų susitikimų!

Jungėnų kaimo kapela „Gegužio žiedai“

Lazdijų kultūros centro tradicinė kaimo kapela „Dziedukai“

Suvalkų „Ančios“ kapela

Jonavos rajono švietimo pagalbos tarnybos liaudiškos muzikos kapela „Lankesa“

Rudens gėrybių šventė

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

ONUTĖ VIRBYLIENĖ

Spalio 3 dieną Suvalkuose vyko tradicinė Rudens gėrybių šventė su proza ir daina. Renginys prasidėjo lietuviškomis šv. Mišiomis, kurias atnašavo Punsco parapijos vikaras kun. Povilas Slaminis. Pamaldose patarnavo ekstraordinaras, šv. Komunijos dalintojas Robertas Baliūnas. Šią dieną Švč. Jėzaus Širdies bažnytelė buvo pilnut pilnutėlė vietinių žmonių ir svečių, tarp kurių buvę LR konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Remigijus Motuzas su žmona Laimute.

Renginio meno programa vyko „Velvet“ viešbučio (Kosciuškos g. 128) konferencijų salėje. Visus susirinkusius pasitiko „Sūduvos“ grakščios šokėjos, atlikdamos šokį „Per girią girelę“. Vėliau LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė nuoširdžiai pasveikino šventės dalyvius, tarp kitko, garbingus svečius: ambasadorių R. Motuzą su žmona, LLB valdybos pirmininkę Jolantą Malinauskaitę-Vektorienę, LLD pirmininką Robertą Sloviką bei literatus iš Lietuvos ir teatralus iš Punsco. Ji supažindino su šventės programa, palinkėjo geros nuotaikos, o vėliau pristatinėjo visus atlikėjus. Labai šiltai renginio dalyvius pasveikino ir trumpai pasisakė ambasadorius R. Motuzas.

Šiais metais vakaro meno programa buvo labai turtinga. Koncertavo Suvalkų lietuvių ansamblis ir kapela „Ančia“ (vad. Vytautas Batvinskas). Suvalkų mėgėjų teatro „Sūduvis“ režisierius Juozas Vaznelis perskaitė pagal autentiškus prisiminimus paties sukurto monologą dzūkų tarme „Gero darbo“. Scenoje pasirodė ir jaunesniosios Suvalkų lietuvių kartos saviveiklininkai, priklausantys „Sūduvos“ kolektyvui – vokalinis ansamblis (vad. Arnoldas Vaznelis) ir šokių grupė (vad. Alicija Kraužlytė). Tarp muzikinių kūrinių savo eiles skaitė Suvalkų „Vienybės“ klubo poezijos mėgėjai Genovaitė Pečiulytė, Kazimieras Baranauskas ir Pranas Sovulis. Lietuvių kalbos pamokas mieste lankantiems moksleiviams atstovavo Simona Oluv ir jos mokytoja Teresė Jonuškienė (papildomos lietuvių kalbos pamokos norintiems Suvalkų miesto moksleiviams vyksta popietėmis Suvalkų 7-ajame mokyklų komplekse). Mergina paskaitė savo mokytojos sukurtus poezijos

Eiles skaito Suvalkų „Vienybės“ klubo poezijos mėgėjai: Kazimieras Baranauskas, Pranas Sovulis ir Genovaitė Pečiulytė

„Sūduvos“ šokėjos

Onutės Virbilytės nuotr.

„Sūduvos“ vokalinis ansamblis

Iš „Aušros“ redakcijos archyvo

Suvalkų lietuvių ansamblis „Ančia“

Onutės Virbilytės nuotr.

Renginio dalyviai

posmus, o mokytoja – poeto Jono Aisčio kūrybos ištraukas.

Susilaukėme ir svečių iš Lietuvos, su kuriais nuoširdžiai draugaujame jau daugelį metų ir kasmet vieni pas kitus viešime. Savo kūrybos pasiskaityti atvyko Alytaus apskrities literatų klubo „Tėkmė“ atstovai su pirmininke Emilija Lukšyte-Krušiniene bei Marijampolės literatų klubo „Sietynas“ atstovai su pirmininku Ričardu Jurgelevičiumi. Atvykę literatai paskaitė savo naujos kūrybos, pasidžiaugė neseniai išleistomis knygomis.

Susirinkusiuosius šauniai linksmino Punsko III amžiaus universiteto teatras (rež. Rūta Burdinaitė), vaidinęs spektaklį „Bobutės keliauja“, kuriam scenarijų sukūrė pati režisierė. Žiūrovai kartu su „bobutėmis“ linksmiai keliavo į Zakopanę ir atgal į Punkską. Atvykę artistai įrodė, kad ir sulaukus pensinio amžiaus galima prasmingai ir linksmiai leisti laiką.

Renginys užbaigtas nuotaikingu akcentu – grojant „Ančios“ kapelai kartu sušokta linksma liaudies šokį „Gransveras“. Žmonių veiduose matėsi džiaugsmas ir atsipalaidavimas. Gal tai ženklas, kad renginys buvo vykęs...

LLD Suvalkų skyriaus pirminkė padėkojo visiems dalyviams už puikią meno programą, o žiūrovams už plojimus ir pakvietė į bendrą vakaronę, surengtą „Vienybės“ klube. Tą dieną ir oras tarytum pagal užsakymą buvo labai gražus – tikras aukštinis rudenėlis.

Dėkojame Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai ir „Vienybės“ klubui už renginio finansavimą. Ačiū LLD už visas pastangas, kad šis renginys įvyktų.

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSienio REIKALŲ
MINISTERIJA

Žingsnis po žingsnio

Šių metų rudenį Vysk. Antano Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose baigia įgyvendinti beveik dvejus metus vykdytą projektą „Lietuviais esame mes gimę...“. Jis leido aktyviau išnaudoti popamokinės veiklos galimybes ugdomant vaikų ir jaunimo pilietiškumą bei tautinę savimonę.

Nuo 2020 metų vasario Seinuose veikė Menų studija, kurią nemokamai lankė 103 vaikai nuo 4 iki 16 metų. Jie dalyvavo dailės, lietuvių liaudies šokio, grojimo ir dainavimo užsiėmimuose, vykusiuose po pietų „Lietuvių namų“ ir „Žiburio“ mokyklos salėse. Projektą įgyvendinti pradėjome suplanuotu laiku. Veikti pradėjo visos Menų studijos darbo grupės, buvo užsakyti tautiniai drabužiai vaikams, surasta finansų projektui. Tačiau jau 2020 metais kovo 12 dieną Lenkijoje dėl Covid-19 buvo paskelbtas karantinas ir tuo pačiu sustabdyta visoje šalyje mokyklų, kultūros centrų bei kitų įstaigų, organizacijų veikla.

Iš „Lietuvių namų“ archyvo

Studija vėl pradėjo veikti net 2020 m. rudenį. Dėl dalyvių saugumo užsiėmimai vyko mažesnėse grupėse arba atskiriems vaikams (pvz., grojimo ar dainavimo užsiėmimai), neretai ir nuotoliniu būdu.

Menų studijos užsiėmimus vedė kvalifikuoti pedagogai iš Lietuvos ir mūsų krašto. Buvo sudarytos sąlygos kūrybiškumo, savarankiškumo ir gebėjimų skatinimui. Meno vadovai ugdė bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius. Buvo siekiama padėti kiekvienam dalyviui suprasti save, suvokti savo tapatybę, atskleisti savo poreikius, brandinti asmenybę ir gal net rasti gyvenimo tikslą.

2021 m. vasarį „Lietuvių namuose“ surengtas vaikų darbo rezultatų pristatymas, skirtas paminėti Lietuvos nepriklausomybės dieną. Ši veikla projekte buvo suplanuota, tačiau aktyviausi Menų studijos dalyviai noriai dalyvavo ir kituose mūsų krašto lietuviškuose renginiuose, pvz.: Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo dienos šventėje ir Advento vakare Seinuose (organizatorius Vysk. A. Baranausko fondas), „Lietuviškame vakare“ Suvalkuose (organizatorė Lenkijos

Iš „Lietuvių namų“ archyvo

lietuvių bendruomenė), socialinio projekto „Draugystė veža“ iniciatyvos „Mums pakeliui“ dalyvių pasitikime ar Lenkijos lietuvių draugijos suvažiavime Seinuose (organizatorė Lenkijos lietuvių draugija). Dailės būrelio dalyvių darbai pateikti Lenkijos lietuvių šv. Kazimiero draugijos konkursui apie Lietuvos ir jaunimo globėją šv. Kazimierą.

Per kūrybines dirbtuves dalyviai ne tik puoselėjo lietuvių tradicijas ir papročius, bet taip pat žingsnis po žingsnio buvo įtraukti į mūsų krašto lietuvių visuomeninių, nevyriausybinių organizacijų veiklą. Norėtusi, kad ateityje šis bendradarbiavimas stiprėtų ir nešėtų apčiuopiamą naudą mūsų kraštui ir jo gyventojams.

Lietuvos kultūros taryba programos „Globali Lietuva“ idėjos sklaidai lėšomis finansavo dailės būrelio veiklą (meno vadovės atlyginimas ir darbo priemonės vaikams). Grojimo būrelį parėmė muzikiniai instrumentais: akordeonu, kanklėmis, būgnu, lamzdeliais, moliniais švilpukais, o vaikų liaudies šokių grupę papuošė dzūkų tautiniais kostiumais (20 komplektų) bei

naginėmis. Naujais sceniniais kostiumais džiaugiasi vokalo studijos dalyviai.

Edukacinė veikla tampa vis aktualesnė, tad labai svarbu, kad tautinė savimonė, patriotiškumas būtų ugdomi ne tik teoriškai, bet ir praktiškai. Už šią galimybę, už finansinę paramą veiklai tariau AČIŲ Lietuvos kultūros tarybai.

Iš „Lietuvių namų“ archyvo

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

GLOBALI LIETUVA

Iš „Lietuvių namų“ archyvo

Iš „Lietuvių namų“ archyvo

Kaip stiprinti vaikų imunitetą?

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Tik prasidėjus naujiems mokslo metams tuoj atvėso orai, vaikai pradėjo lankyti mokyklas ar darželius ir ėmė sirgti. Jeigu ne vienas, tai kitas namo pareidavo „su prabėgusia nosimi“, skaudančia gerkle ar pakilusia kūno temperatūra. Gerai, jeigu viskas baigdavosi laimingai, blogiau, kai tekdavo gultis į ligoninę dėl rimtesnių problemų. Rodos, suprantame, kad visuomet būdavo kalbama, jog po atostogų į mokyklos suolus sugrįžę vaikai ima sirgti vienas po kito, ir nieko čia blogo. Visgi pastebėjome, kad vaikų imuninė sistema kaip ta karo liukų grandinė: jeigu vienas paslysta žemyn, tuoj ir kiti krenta į apačią. Gydytojai nerimauja ypač pastaruosius metus, kai pandemija vis dar nesibaigia ir sugrįžta šaltuoju metų laiku su stipresne jėga. Punks krašto ilgametė gydytoja Janina Paransevičienė pasakoja, kad ypač mažųjų mūsų atžalų atsparumas susvyruoja, kai jie ilgesnį laiką neturi kontakto su kitais.

Jurgita Stankauskaitė: Gydytoja, kas vyksta su vaikučių imunitetu?

Gyd. Janina Paransevičienė: Vos spėjus atvėsti orams, prasideda vaikų peršalimo ligos. Vaikai, sergantys porą kartų per metus, daug rūpesčių nekelia. Bet nemažai jų serga dažnai. Jei organizmo atsparumas, vadinamasis imunitetas, yra prastesnis, kiekvienas kontaktas su nauja infekcija baigiasi liga. Šie neatsparūs vaikai kelia daug

rūpesčių ir tėveliams, ir gydytojams.

J. S.: Ar yra kokia nors susirgimų skaičiaus riba, kuri padėtų suprasti, kad vaikas yra neatsparus ligoms? Kada reikėtų pradėti nerimauti?

Gyd. J. P.: Virusologai teigia, kad ūminėmis kvėpavimo takų infekcinėmis ligomis vaikai iki trejų metų serga 2–12 kartų per metus, 3–7 m. – vidutiniškai 6 kartus per metus, 7–17 m. vaikai ir jaunimas – apie 3 kartus per

metus. Dažniausiai susergama ne peršalus, kaip neretai manoma, o bendraujant su sloguojančiais ar kosinčiais aplinkiniais. Supraskim, kad tai užkrečiamosios ligos. Jas sukelia įvairiausi virusai, bakterijos. O peršalimas – tai veiksnys, kuris susilpnina imunitetą ir palengvina ligos sukėlėjams įsitvirtinti organizme bei pradėti žalingą veiklą.

J. S.: Ar tik dėl kontakto su kitu susergama?

Gyd. J. P.: Ligos išprovokuoja

Iš www.superiorwallpapers.com

ir užterštas oras, perkaitimas, netinkamas maistas, stresas, nuovargis. Labai reikšmingas yra ir paveldimumas. Jeigu mama ar tėtis vaikystėje dažnai sirgdavo, tai didelė tikimybė, kad ir vaikas bus imlus kvėpavimo takų ligoms. Imuninės sistemos formavimas paveldimas genetiškai. Žmogaus imuninė sistema labai trapi, o kartu sudėtinga ir... protinga. Jeigu tinkamai pasirūpinsime, ji gali apsaugoti nuo daugelio ligų. Todėl imuniteto stiprinimas labai svarbus kiekvienam žmogui, ypač vaikams, jis apsaugo nuo kvėpavimo takų infekcijų.

J. S.: Kaip stiprinti imuninę sistemą?

Gyd. J. P.: Vaikui būtina laikytis dienos režimo. Nei jis, nei jo nervų sistema negali pervargti. Kasdieninės veiklos nuoseklumas ramina, mobilizuoja ir didina atsparumą stresui. Vaikas žino, kad užteks jam laiko pailsėti, pažaisiti ir pasimokyti. Atsiminkim, kad ir nuo tinkamo miego priklauso vaiko sveikata.

J. S.: Ar tiesa, kad nuo to, ką dedame į vaiko skranduką, irgi labai priklauso jo sveikata?

Gyd. J. P.: Taip, labai svarbi subalansuota mityba. Apsauginių antikūnų gamybai reikia augalinių ir gyvulinių baltymų, vitaminų, mikroelementų. Vaikas turėtų tris kartus per parą valgyti šiltą maistą, gauti įvairių vaisių ir daržovių, valgyti priešpiečius ir pavakarius, vartoti pakankamai skysčių. Tinkamai maitinamas organizmas gauna reikiamą kiekį vitaminų, mikroelementų, tačiau jei vaikas dažnai serga ir neatspari jo imuninė sistema, reikėtų papildomai duoti vitaminų, mineralų ar preparatų, stiprinančių tą sistemą, bet tik pasitarus su gydytoju. Rudenį ir žiemą reikia

papildomai vartoti vitaminą D3.

J. S.: Mūsų tėvai ir seneliai sakydavo, kad nevalia užsisėdėti namuose ir reikia judėti.

Gyd. J. P.: Labai svarbus fizinis aktyvumas, buvimas lauke. Sveikam vaikui būtina kasdien pasivaikščioti gryname ore. Tinka bet koks oras – svarbu tik parinkti tinkamą aprangą, bet būtina atsiminti, kad negalima vaiko perkaitinti, t. y. per šiltai rengti. Reikia nepamiršti vėdinti gyvenamųjų patalpų. Tai daryti reikia kelis kartus per dieną, kelioms minutėms plačiai atidarius langus. Beje, dar pastaba tėveliams: reikia išmokyti vaiką grįžus iš lauko, darželio ar mokyklos gerai nusiplauti rankas.

J. S.: Ar vaikus galima skiepyti nuo gripo?

Gyd. J. P.: Galima pagalvoti apie profilaktinius skiepus nuo gripo. Gripą kiekvienais metais sukelia vis kitas virusas, todėl kasmet reikia skiepytis skirtinga vakcina. Sezoninio gripo vakcina ypač patariama skiepyti vaikus, sergančius lėtinėmis ligomis, ir tuos, kurių imunitetas labai silpnas.

Nepaisant kai kurių vaikų atsparumą infekcijoms lemiančių veiksnių, kurių pakeisti negalime, vaiko imuniteto branda daug priklauso nuo sąlygų, kurias jam formuotis sukuria tėvai.

J. S.: Ačiū, gydytoja, už naudingą informaciją ir patarimus.

MĄSTYMAI

Mylėsime savo Tėvynę,
Šlakstyta pralietu krauju
Savanorių, kurie Ją gynė
Nuo antplūdžio priešų piktų.

Per kraują palaima sužydo
Duobėtame Laisvės kely:
Žaizdotą Lietuvą gydė
Geriau negu vaistai tikri.

Ir kur tik lietuviai bebūtų –
Net už pagrindinių ribų –
Prasmę liudys vainikais rūtų
Papuosti kryžiai pakelių.

Mintimis susikibsimė drūčiai,
Kad jaustų visi pašaliai!

Vidugiriuos, Punske pabūsime
Bei ten, kur Suvalkai, Seinai!

Mokyt. Jeronimas Šalčiūnas
2021-08-09

*Į tolimas nueina žmonės,
kitiems kelius pramindami,
bet meilės kelias tai kiekvieno kitas
ir įsimylėjus – abiejų tik vienas...
Tad neškit meilės trapų žiedą
iki pačios senatvės, iki gilios.*

Nuoširdžiai sveikiname aukso
žiedus sumainiusius **Danutę**
ir **Gintautą Gasperavičius**.
Linkime laimingo gyvenimo.

Mėgėjų teatro „Kultuvė“ dalyviai

„Viltelės“ klubo išvykos

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Rugpjūčio 30 d. „Viltelės“ klubo globotiniai ir globėjai buvo nuvykę į Augustavą paplaukioti laivu. Šis kurortinis miestelis, įsikūręs tarp ežerų ir miškų, garsėja savo kanalais, todėl kartais vadinamas „lenkiškąja Venecija“. Augustavo kanalas – didžiausia XIX amžiaus Lenkijos karalystės hidrologinė investicija. Tai unikalus Europos mastu vandens statinys, patvirtinantis to meto Lenkijos inžinierių aukštąjį techninį meistriškumą. Mūsų kelionė tęsėsi iki Studenos per Necko (paviršius 400 ha, didžiausias gylis 25 m), Biale (paviršius 480 ha, didžiausias gylis 30 m) ir Studenos (paviršius 250,1 ha, didžiausias gylis 30,5 m) ežerus, kuriuos jungia

Augustavo kanalas.

Rugsėjo 18 dieną buvome nuvykę pavažinėti siauroju geležinkeliu – traukinuku Plocične. Tai turistinis siaurasis geležinkelis, atgaivintas 2001 metais. Važiuodami traukinuku grožėjomės Vygrių nacionalinio parko vaizdais. Čia

pasivažinėti atvyksta turistų ne tik iš Lenkijos, bet ir kitų šalių. Juos pasitinka Suvalkų kraštas su gražia gamta, Vygrių nacionalinis parkas, puikūs ežerai ir draustiniai. Traukinukas važiuoja tris kartus per dieną. Kelionė per Vygrių nacionalinį parką ir Augustavo girią pirmyn ir atgal tęsiasi daugiau nei 2,5 val. Nors diena pasitaikė lietinga, bet parsivežėme gerų įspūdžių. Dar ilgai atminty pasiliks gražūs vaizdai.

Ačiū

Punsko savivaldybei už transporto parūpinimą bei Kanados lietuvių fondui ir Toronto šaulių kuopai iš Kanados už ekskursijos išlaidų padengimą.

Is Vidos Stankevičienės albumo

Vidos Stankevičienės nuotr.

Pastatė namą, išaugino sūnus, pasodino medį...

BOŽENA BOBINIENĖ

*Baigės rugsėjis! Po orą bailiai
Voratinkliai draikės be vėjo;
Šypsojo saulė, bet jos spinduliai
Tarytum sudiev tekalbėjo.*

(Maironis)

Rugsėjo 14 d. su paskutiniu atodūsiu sudiev šiam pasauliui ištare Juozas Budzinskas iš Aradnykų kaimo. Vos mėnuo skyrė jį nuo 80-ojo jubiliejaus, bet klastinga liga, varginusi žmogų ilgus mėnesius, nugalėjo. Dar pavasarį atrodė, kad žiemos negandos nuslinks, su saulės spinduliais, atbundančia gamta, žydinčiais sodais sugrįš jėgos, atgis noras gyventi. Deja, likimas susiklostė kitaip, išblėso viltys, išsieikvojo kovos instinktas... Tačiau Juozas padarė savo gyvenime viską, ką tikras vyras privalo padaryti: pastatė namą, sukūrė šeimą ir išaugino du sūnus, pasodino medį – ne vieną... Ir išėjo su rudeniu, lydimas liūdinčių artimųjų, kaimynų ir draugų – savanorių gaisrininkų...

1941 m. spalio 16 d. Onos (Maksimavičiūtės) ir Prano Budzinskų šeimoje pasaulį išvydo pirmagimis sūnus Juozas. Tai buvo Antrojo pasaulinio karo metai, tad nesunku įsivaizduoti, kad su tėvų džiaugsmu susipynė ir nerimas bei abejonės dėl ateities. Apie tai tik paskutinėmis gyvenimo dienomis Juozas prasarė savo sūnui: slenkant frontui pro Aradnykus, pro pat Maksimavičių-Budzinskų sodybą, kur driekėsi kelias nuo Lazdijų į Seinus, mama su juo – dar kūdikiu – ant rankų slapstė-

si šalia trobos esančios kūdros aukštuose kupstuose ir ajeruose. Galime spėti, kad šis faktas buvo sukėlęs daug išgyvenimų ir vėliau dažnai primenamas šeimoje. Juk pats Juozas to atsiminti negalėjo...

Pasibaigus karui, po kelerių metų Juozukas pradėjo lankyti Aradnykų mokyklą. Ją baigęs, buvo trumpam įstojęs į Punsko licėjų. Nutraukęs mokslą vidurinėje mokykloje, jis sugrįžo į namus, griebėsi darbų, o po kurio laiko išvažiavo į Osvencimo profesinę mokyklą mokytis mūrininko-tinkuotojo amato. Sekėsi jam neblogai, bet likus vos 2 mėnesiams iki mokslų pabaigos ir kvalifikacijos įgijimo – staiga gavo šaukimą į kariuomenę Varšuvoje. Mokslus vėl teko nutraukti ir atitarnauti dvejus metus. Tada sugrįžo į tėviškę. Po kelerių metų, vėjuotą, šaltą, lietingą 1966-ųjų lapkričio 19 dieną, Juozas susitaukė su gretimo kaimo mergina Onute Penkevičiūte.

Pradžioje jauna šeima keletą metų gyveno pas Juozo tėvus Budzinskus. Buvo labai ankšta – viename mažame namelyje grūdosi daug žmonių: tėvai, brolis, sesė, kita sesuo dar ir su savo vaikais atvažiuodavo. Gimęs Juozo ir Onutės sūnui Gžesiui, po 5 mėnesių jauna šeima persikėlė gyventi pas tetą Sulžinskiene, prie Alnos upės. Tetos namelis taip pat nebuvo didelis, bet jiems užteko kambario, kuriame tilpo visas šeimos

Juozas kariuomenėje Dravsko Pomorskie poligone. 1964 m.

turtas: dvi lovos, spinta, stalas, krosnis, „kredensas“, staliukas ir dar lopšys... Čia gimė ir antrasis sūnus Genius. Taip prabėgo septyneri metai – jaunos šeimos gyvenimo, savo naujos sodybos kūrimo, statymo, įtemptų darbų metai.

Jaunai šeimai paliekant Juozo tėviškę jo tėvai davė gabalą žemės – gryną kalną, kurį nuo Alno ežero skyrė Lazdijų-Seinų plentas, bei priedą – „už kalno šmotuką ir balos juostukę“. Vėliau jauni ūkininkai jau

Budzinskų šeima apie 1990 m.

patys nusipirko dar kelis hektarus ir iš viso turėjo apie 6 ha.

Juozas, Osvencime pasimokęs statybos meno ir puikiai išmanęs šituos reikalus, ryžosi kibti į darbą ir statyti sau namus. Pirmiausia nusprendė išlyginti tą padovanotą kalną, kad galima būtų kaip nors įkomponuoti sodybą, visus ūkio pastatus: kluoną, tvartą, garažą. Vyras prie traktoriaus prisikabindavo plūgą, suardavo gabalą žemės, o vėliau kabindavo spyruoklines akėčias (mūsų krašte vadinamas drapoku), prie jų tvirtindavo lentes ir taip traukė tą suartą žemę į šonus. Tokiu būdu „nugramdė“ kalną ir pasiruošė sklypą statybai.

Statyba užtruko 7 metus. Pirmiausia Juozas pasistatė ūkio pastatus: kluoną ir tvartą. Pradėjo auginti kiaules, karves. Ūkį prižiūrėti abu su žmona ateidavo iš tetos Sulžinskienės. Gyvenamąjį namą pasistatė paskutinį. Jam ėmė paskolą. Kitus pastatus statė iš Juozo algos. Mat jis ne tik viską statė, ūkininkavo, bet ir dirbo Žemės ūkio kooperatyve. Pirmiausia Rakeliyoje (pas Adomą Maksimavičių), vėliau Aradnykuose. Daugelį metų Juozas tam kooperatyvui vadovavo, buvo traktoristas. Tais laikais tai buvusi naujovė. Žmo-

nės neturėjo nuosavos žemės ūkio technikos, o čia valdžios buvo parūpinta daugiau traktorių, įvairių padargų. Kaimiečiai pamatė, kad su technika daug greičiau ir lengviau galima laukų darbus nudirbti, tai visi ir skubėjo samdytis. Dėl to kildavo įvairių nesusipratimų, nes kiekvienas norėjo kuo greičiau suarti laukus, pasėti pasėlius, nuimti derlių. Į kooperatyvą kreipėsi ne tik Aradnykų, bet visos apylinkės žemdirbiai: Dusnyčios, Krasnagrūdės, Alnų, Žagarių... Ilgainiui Juozas daugiau laiko skyrė savo ūkiui, bet vis dar dirbo ir Seinų

žemės ūkio kooperatyve, kur buvo įrangos ir transporto bazė. Iš viso kooperatyvuose išdirbo 19 metų (važinėjo po visus Seinų apskrities kaimus), vėliau – pačioje bazėje.

Be darbų savo ūkyje ir profesinės veiklos, Juozas visą savo brandų gyvenimą buvo aktyvus savanoris gaisrininkas, tarnavo vairuotoju. Buvo visa širdimi atsidavęs šiai idėjai. Aradnykų kaime kito tokio nebuvo... Jei tik sukaukdavo gaisrinės sirena – Juozas, ką tik beveikdavo, viską mesdavo ir skubėjo į gaisrinę. Po kiekvieno gaisro gesinimo reikėjo sutvarkyti visą įrangą, išvalyti, išdžiovinti, suvynioti žarnas. Į šiuos darbus Juozas įtraukdavo ir savo žmoną Onutę, vėliau – ir sūnus Genių ir Gžesių. Pasirodo, gaisrininkai išvažiuodavo nemažai. Šiaudais, skiedromis dengti pastatų stogai dažnai užsidegdavo nuo perkūnijos. Juozas buvo labai atsakingas gaisrininkas, todėl ilgą laiką ėjo Aradnykų savanorių gaisrininkų vadovo (komendanto) pareigas. Labai žiūrėjo tvarkos ir drausmės. Paskui, jau būdamas pensininkas, buvo ugniagesių garbės narys. Už savo atsidavimą susirinko visą pluoštą medalių, garbės raštų už nuopelnus savanorių gaisrininkų veikloje. Po mirties taip pat įvertintas medaliu už nuopelnus.

Juozas buvo labai atviras ir nuoširdus žmogus. Gyvenant Alno ežero

Juozo ir Onutės Budzinskų auksinės vestuvės 2016 m. Su sūnaus Geniaus šeima

Iš šeimos archyvo

Gaisrininkų varžybos Berznyke. Iš kairės pirmoje eilėje: Jonas Sinkevičius, viršininkas Edmundas Valukonis, antroje eilėje: Juozas Budzinskas, Jurgis Vilkelis, Bronius Kuliešius, Antanas Radžiūnas, Juozas Mackevičius, Vitas Lastauskas, Vitas Pachutka

pakrantėje, prie strategiškai svarbaus kelio, šalia garsios Aradnykų sveikinės-klubo (kur po karo vykdavo „lošimai“, vakarėliai, veikė kinas, Aradnykų valsčiaus įstaiga, vėliau buvo viešbutis), labai dažnai tekdamo bendrauti, susitikti, susipažinti su įvairiais žmonėmis. Praėjusio amžiaus aštuntąjį ir devintąjį dešimtmečius prie Alno ežero suklestėjo turizmas. Suvažiuodavo daugybė turistų iš visos Lenkijos. Dažnai jie, negavę nakvynės klube, ieškodavo jos pas aplinkinius ūkininkus. Juozo sodyba buvo ideali vieta atostogauti – prie pat kelio, o ežeras – per žingsnį. Pirmus turistus į namus atsivedė jaunesnysis sūnus, paežerėje susipažinęs su jų vaikais. Šitaip kiekvieną vasarą Budzinskių namai būdavo pilni klegesio, įdomių žmonių, nuolatinio durų varstymo... Vasarojo daugybė žmonių iš įvairių Lenkijos kampelių, ypač dažnai – Gazdai iš Silezijos bei Oziavičius, dantų gydytojas iš Varšuvos. Beje, pastarasis sugebėdavo ir lauko sąlygomis dantis gydyti – ne vienam Aradnykų ir aplinkinių kaimų gyventojui rovė skaudančius dantis čia pat, kieme,

pasisodinęs ligonį ant taburetės. Pas šį dantistą, vasarojantį Aradnykuose, buvo apsilankęs pats Tadeušas Mazowieckis (Tadeusz Mazowiecki), netrukus tapęs Lenkijos premjeru... Budzinskių šeima gerai prisimena, kaip tuokart tas jo draugas Oziavičius jam sakęs: „Chłopie, w co ty się pakujesz“ (lenk. Brolau, kur tu lendi). Tų turistų dėka Budzinskių vaikai turėjo progą kluone, sugulę šiauduose, klausytis Laisvosios Europos radijo...

Jaunystėje Juozas Budzinskas per daug kaimo saviveikloje nepasireiškė. Retkarčiais dalyvaudavo vaidiniuose su Aradnykų jaunimu. Buvo pareigos, darbai, šeima, statyba. Galbūt pritrūkdavo tam laiko ir noro. Tačiau būdamas

vyresnio amžiaus su žmona Onute dalyvavo Krasnagrūdoje susibūrusiame, Seinų „Paribio“ fondo narių vadovaujame chore, o vėliau – lietuviškame ansamblyje „Galadusys“. Nors, kaip pats sakydavo, nepasižymėjo ypatingais muzikiniais gabumais, bet labai stengėsi. Ir pats namuose repetuodavo, mokėsi savo partijas, kad tinkamai pasiruoštų repeticijoms. Dalyvavo koncertuose, sąskrydžiuose.

Juozas labai mėgo keliauti. Ypač būdamas pensininkas, turėdamas laisvo laiko, jei tik pasitaikydavo proga – vykdavo į ekskursijas. O lankydamas įdomias vietas, aistringai kiekvieną akimirką įamžindavo fotoaparatu ar telefonu. Tas savo nuotraukose įamžintas emocijas ir akimirkas paliko artimiesiems. Išvyko į kelionę, iš kurios jau niekad į savo sukurta sodybą nebesugrįš...

Iš šeimos archyvo

Juozas Budzinskas – Aradnykų savanorių gaisrininkų komendantas. 50-asis Aradnykų gaisrinės jubiliejus. 2001-05-10

Punsko valsčiaus socialinių problemų įvertinimas

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ 2021 m. 7 nr.

Žemiau pateikiamas socialinių problemų Punsco valsčiuje tyrimo išvadų apibendrinimas ir rekomendacijos dėl tolesnių prevencinių veiksmų, numatytų valsčiaus gyventojams bei įstaigoms, užsiimančioms prevencija.

Įvertinime pateikta informacija ateityje gali būti panaudota tolesniems išsamesniems tyrimams, atliekamiems su valsčiaus gyventojais, moksleiviais ir alkoholinių gėrimų pardavėjais. Pagal atliktą socialinių problemų analizę buvo parengtos rekomendacijos, skirtos Punsco valsčiaus gyventojams, jos turėtų būti ilgalaikės ir įvairialypės. Pasaulio sveikatos organizacija (WHO)¹⁶ skelbia, kad net 50 proc. psichikos sveikatos sutrikimų, dėl kurių piktnaudžiaujama psichoaktyviosiomis medžiagomis, pasireiškia agresija ir smurtas bei antisocialinis elgesys, prasideda brendimo laikotarpiu. Taigi vaikai ir jaunimas reikalauja itin intensyvių prevencinių veiksmų. Visų pirma būtina atkreipti dėmesį į jauniausius valsčiaus gyventojus, siekiant išvengti tokios elgsenos ir mažinti jos mastą. Mokyklos aplinka turi didžiulę įtaką vaikų ir jaunimo fiziniui, emociniam ir socialiniam vystymuisi, todėl jos formavimas gali teigiamai veikti psichikos sveikatą. PSO pavedimu Australijoje atlikti tyrimai leido išskirti esminius rizikos faktorius ir apsaugos faktorių¹⁷.

Rizikos faktoriai:

- bendraamžių smurtas,
- bendraamžių atmetimas,
- silpnas ryšys su mokykla,
- savo elgesio nekontroliavimas,
- griauančias bendraamžių grupės elgesys,
- nesėkmės mokykloje.

„Apsaugos faktoriai“, tai: visi elementai, mažinantys rizikos faktorių poveikį, didinantys asmens „atsparumą“, taigi mažinantys tikimybę pasireikšti problemiskai elgsenai¹⁸. Juos galima suskirstyti į kelias kategorijas:

- priklausomybės jausmas,
- palanki mokyklos aplinka,
- visuomeniškai nusiteikusi bendraamžių grupė,
- progos patirti sėkmę ir pažinti savo pasiekimus,
- ryžtingas smurto netoleravimas mokykloje.

Įvardinti apsaugos faktoriai yra universalaus pobūdžio. Tai atitinkamas poveikis tarp jaunųjų valsčiaus gyventojų, t. y. mokyklų moksleivių. Tinkamiausias apsaugos faktorių įgyvendinimo būdas, tai prevencinių seminarų organizavimas, kurių metu stiprinami apsaugos faktoriai ir mažinami rizikos faktoriai. Svarbu įsidėmėti, kad veikla, orientuota į vieną užsiėmimų temą, pavyzdžiui, susijusių tik su smurtu, gali duoti teigiamų rezultatų taip pat kitų rizikingų elgsenos formų prevencijoje.

Svarbiausia rekomendacija, formuojanti prevencinių veiksmų kryptį, tai teigiamų santykių su mokytojais stiprinimas ir mokytojų bendradarbiavimas mokykloje bei jaunimo konstruktyvių pomėgių ir popamokinių užsiėmimų skatinimas. Labiausiai paplitusių ir selektyvių faktorių, saugančių mokyklų moksleivius nuo įsitraukimo į probleminių elgsenų, grupei būtina priskirti:

- teigiamą požiūrį į mokytojus,
- dalyvavimą papildomuose popamokiniuose užsiėmimuose,
- aktyvų dalyvavimą religinėse apeigose ir šventėse,
- gerus santykius su tėvais; tėvų stebėjamą vietų, kuriose moksleivis leidžia laisvalaikį.

Siekiant veiksmingai apsaugoti jaunimą svarbu, kad mokytojai tinkamai suprastų vystymosi procesus, būdingus brendimo laikotarpiui. Todėl rekomenduojama remti pedagogus ir mokytojus tiek formaliojo švietimo srityje, tiek ir neformaliojo įgyjant žinias ir tobulinant įgūdžius, susijusius su šiam laikotarpiui būdingų iššūkių ir sunkumų supratimu. Į prevencinę programą reikėtų atsižvelgti taip pat veiksmų, susijusių su priklausomybių prevencija ir alkoholio vartojimo problemų sprendimu, atveju, kurie bus skirti visiems Punsco valsčiaus gyventojams. Programoje turi būti numatyti prevenciniai-informaciniai veiksmai, skatinantys sveiką gyvenimo būdą ir požiūrių pokyčius, taikant patikimas ir rekomenduojamas prevencines programas, pritaikytas tam tikros žmonių grupės poreikiams. Būtina taip pat įtraukti veiksmus, susijusius su universaliais, selektyvine ir indikacine prevencija, skirta priklausomiems asmenims, susiduriantiems su rizikingu

¹⁶ World Health Organization, (2004) *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

¹⁷ Monograph, (2000) *Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. Promotion*, Canberra.

¹⁸ Terminų žodynas pagal PARPA, šaltinis: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (prieiga: 2020-12-20).

ir žalingu alkoholio vartojimu ar vartojantiems kitokias psichoaktyvias medžiagas, bei jų šeimoms, taip pat tiems, kam kyla smurto grėsmė ir prieš ką reguliariai naudojamas smurtas. Siekiant užtikrinti veiksmingumą, įvardinti veiksmai Punsco valsčiaus teritorijoje turi būti ilgalaikiai, įgyvendinami nuosekliai ir sistemingai.

Pagrindiniai veiksmai, susiję su alkoholio, narkotikų, cigarečių rūkymo ir smurto Punsco valsčiaus gyventojų šeimose problemų sprendimu ir prevencija, turi būti orientuoti į:

- Socialinio darbo, skirto padėti gyventojams, susiduriančioms su priklausomybės nuo alkoholio grėsme, plėtrą ir naujausių pagalbos tiems asmenims būdų įgyvendinimą.

- Apklausti gyventojai (iš viso 97,87 proc.) patikina, kad suvartoto alkoholio porcija (tą dieną, kai ją vartoja) viršija standartinę gėrimo porciją¹⁹. Kuo skubiau reikia užkirsti kelią priklausomybės nuo alkoholio vystymuisi. Rekomenduojama kurti kampanijas, kurių tikslas informuoti gyventojus, kokios gali būti didelio alkoholio kiekio vartojimo pasekmės. Verta paskatinti gyventojus, atvykstančius į valsčiaus administraciją, Socialinės pagalbos centrą ar kitas įstaigas, kad užpildytų Valstybinės alkoholizmo problemų sprendimo agentūros pateikiamą **savęs vertinimo testą** (lenk. *Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA)*). Užpildę testą, gyventojai galės nustatyti, ar, pavyzdžiui, jie priklausomi nuo alkoholio.

Valstybinė alkoholizmo problemų sprendimo agentūra – savęs vertinimo testas (<https://www.parpa.pl/index.php/szkody-zdrowotne-i-uzaleznienie/autodiagnoza>)
(Bus daugiau)

¹⁹ Standartinė alkoholio porcija (t. y. 10 g švareaus, 100 % alkoholio), esanti apie 250 ml alaus, kurio alk. tūris 5 %, apie 100 ml vyno, kurio alk. tūris 12 %, bei apie 30 ml degtinės, kurios alk. tūris 40 %, o žemo lygio rizikos atveju suvartojama 1–2 porcijas per dieną (šaltinis: Wikipedia).

*Kiek daug žiedų pražydo ir nurvyto,
Kiek daug šviesių pavasarių sutikot Jūs,
O Jūs vis einat vienas šalia kito
Per įvairius gyvenimo kelius.
O kiek kelių, kelelių pražygiuota,
Juk jau 25 metus esat kartu!
Visas dienas užmirškit debesuotas,
Širdy tebus vien gera ir džiugu.
Ir leiskit mums pakelt šampano taurę,
Naujai uždegti židinių šeimos,
Laimingai tęskite pradėtą kelią
Ir nenukrypkite nuo jo.*

Sidabrinio jubiliejaus proga sveikiname
Dalią ir Romą Šliaužius iš Punsco
ir linkime sveikatos bei dar daug gražių
akimirų kartu.

Teneblėsta šypsena rūpesčių kasdienybėje,
te gyvenimo kelias būna ilgas ir šviesus.

**Sūnūs Konradas ir Dovydas,
mama ir broliai su šeimomis**

*Kiek daug jėgos, švelnumo ir gerumo sutelpa Tavo, Mamyt, širdy.
O kiek daug gerų darbų nudirbo Tavo rankos.
Kiek daug naktų skaičiavo Tavo mintys
ir dejavo tik viena Tava širdis...
Tebūna Tavo vardas, Tavo darbas šventas.
Tebūna Tavo dienos ilgos ir džiaugsmingos,
o laikas tekartoja: nepalūžti, nepavargti ir gyventi, gyventi...*

Sveikiname lapkričio 10 dieną gimtadienį švenčiančią
mylimiausią Mamytę ir Močiutę **Onutę Grigutienę**.
Linkime daug sveikatos, stiprybės, džiaugsmo ir Dievo palaimos.

Mylinčios dukros su šeimomis

Lietuvos žiniasklaida

2021 10 12–25

Ši kartą šalies žiniasklaidoje viena iš vyraujančių temų buvo Lenkija: Lietuvoje lankėsi Lenkijos prezidentas Andžėjus Duda (Andrzej Duda). Lietuvos ir Lenkijos vadovai visą vizito laiką demonstravo pagarbą vienas kitam ir pabrėžė ištikimybę gražiai kaimyninių šalių draugystei.

Vizitas prasidėjo pirmuoju 2020 m. įkurtos Prezidentų tarybos posėdžiu. Daugiausia dėmesio, kaip skelbė Prezidentūra, skirta regiono saugumo ir gynybos, nelegalios migracijos suvaldymo, Rytų kaimynystės klausimams aptarti.

Anot naujienų agentūros ELTA, šalių vadovai taip pat skyrė laiko regiono infrastruktūros projektams. Lietuvos prezidentas pabrėžė, kad Baltijos valstybių sinchronizacija su kontinentinės Europos elektros tinklais yra Lietuvos prioritetas. Jį siekiama įgyvendinti vėliausiai iki 2025 m., o iki 2021 m. pabaigos įgyvendinti Lietuvos elektros perdavimo tinklų jungties su Lenkijos elektros perdavimo tinklais „LitPol Link“ išplėtimo projektą. Lietuvos ir Lenkijos vadovai sutarė, kad projekto „Rail Baltica“ užbaigimas ir eksploatacijos pradžia iki 2026 m. – bendras abiejų šalių strateginis tikslas.

Prezidentūroje po susitikimo abu prezidentai dalyvavo spaudos konferencijoje. G. Nausėda pabrėžė, kad Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimas ir draugystė buvo svarbūs visais istorijos laikotarpiais, tačiau ypač reikšmingi vertinant dabartinį geopolitinį kontekstą: „Vertiname Lenkijos indėlį į regioninį saugumą. Jaučiame, kad kaimynystėje turime patikimą draugą ir sąjungininką. Tik būdami vieningi būsime stiprūs, kad atremtume kylančias grėsmes dabartinėje geopolitinėje aplinkoje.“ Vakare

dalyvaudami Seimo posėdyje prezidentai skaitė pranešimus. Žiniasklaida ypač pažymėjo faktą, jog A. Duda į parlamentarus kreipėsi lietuviškai, vertindama tai kaip pagarbos ženklą.

Vizito kontekste ne kartą buvo paliestas ir Lenkijos bei Europos Komisijos (EK) nesutarimų klausimas. Išskirtiniame interviu LRT radijui A. Duda sakė, kad EK Varšuvą naudoja „kaip mušamą berniuką“. „Europos Sąjungos (ES) institucijos, pvz., EK, mėgina sau iškovoti iš ES narių daugiau kompetencijų, nei jų iš tikrųjų turi. Tai yra mėgina uzurpuoti kompetencijas. Tai tėra dar vienas bandymas. Tai jau buvo bandyta padaryti daugeliu būdų. Jei pažvelgtume iš istorinės perspektyvos, jau buvo keletas panašių puolimų. ES narės gynėsi. Tikiuosi, kad šįkart prie šios gynybos prisijungs kitos ES valstybės narės.

<...> Nėra kalbos apie jokią „Polexitą“. Lenkai yra patenkinti naryste ES, norime būti europinės bendruomenės nariais, turime tas pačias vertybes. Tačiau norime, kad ES remtųsi vertybėmis, sudarančiomis pagrindą ES ir jai atsirasti. Kodėl atsirado ES? Ji atsirado tam, kad daugiau nebūtų karų, tokių tragedijų, kaip Antrasis pasaulinis karas. Būtent tam ES tėvai ją sukūrė kaip anglies ir plieno bendruomenę, kaip ekonominę bendruomenę, kurioje turėjo būti stiprinami ekonominiai ryšiai, vėliau turintys stiprinti santykius tarp tautų. O ne kaip darinį, kuriame bus primetami nauji ideologiniai modeliai ir naujos tradicijos, iki šiol nežinomos valstybėms narėms, kurios iš esmės neatspindi atskirų tautų tradicijų. Būtent šiuo atžvilgiu ES garantavo valstybių ir tautų nepriklausomybę“, – sakė prezidentas.

Minėtoje spaudos konferencijoje G. Nausėda išreiškė palaikymą

„patikimam draugui ir sąjungininkui“. „Ginčas pagal savo esmę yra teisinis, tačiau jis turi didžiules politines pasekmes, tos pasekmės gali būti tiesiog tragiškos. Tragiškos mums, tragiškos Lenkijai, tragiškos ES.

<...> Todėl mes turime padaryti viską, ir aš asmeniškai padarysiu viską, kad EK, Lenkijos valdžia netoltų viena nuo kitos, o artėtų, ieškodamos kompromiso.“

Anot naujienų agentūros BNS, prezidentas akcentavo, kad Lietuva pasirengusi imtis tarpininkės vaidmens. G. Nausėda taip pat teigė, kad noras susieti teisės viršenybės principų įgyvendinimą su finansiniais resursais yra „moraliai žalingas“. „Tai labai blogas precedentas. Net jei tai būtų teisiškai galima, tai moraliai labai žalingas precedentas, kuris padarys neišvairduojamą žalą ES vienybei“, – kalbėjo jis.

Užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis teigiamai vertino G. Nausėdos siūlymą Lenkijos ir ES ginče būti tarpininke, tačiau abejojo, ar Lietuva galėtų būti ja pasirinkta. „Manau, kad ES esame vertinami kaip šiek tiek subjektyvūs dėl mūsų istorinių ryšių ir strateginės partnerystės su Lenkija, ir tos nuomonės iš Lietuvos yra gana dažnai skambančios, čia reikėtų neutralaus arbitro“, – svarstė ministras.

Nors A. Duda sakė, kad „nėra kalbos apie jokią „Polexitą“, tačiau portalas delfi.lt pasvarstė, ką Lenkijos išstojimas iš ES reikštų Lietuvos gyventojams. „Jei nutiktų, kad Lenkija nuspręstų palikti Bendriją, pasekmes pajustų ir Lietuva, – sakė „Luminor“ banko ekonomistas Žygimantas Mauricas. – Net ir dabar kalbos apie „Polexit“ daro poveikį valiutų kursui.

<...> Sunku pasakyti, kaip būtų su prekyba. Man atrodo, kad išstojimas

būtų labiau politinis vaidmuo, nes ekonominė sąjunga vis tiek vienu ar kitu atveju išliktų, o lenkai būtų suinteresuoti palaikyti daug glaudesnius ryšius nei, tarkime, anglai.“

Kainų lyginimo portalo „Pricer.lt“ maisto krypties vadovas Petras Čepkauskas sakė, jog „Lietuvos prekybos tinkluose lenkiškų produktų sumažėtų ar net jie išnyktų. Tai lemtų gyvulinės kilmės produktų – mėsos, paukštienos, pieno – ir jų produktų brangimą 20 proc., kas padarytų lenkiškos produkcijos kainą tokia pačia ar net brangesne už lietuvišką ir ji taptų nekonkurencinga. Kai kuriems tinklams tektų keisti asortimento ir pirkimų politiką – galimai atsirastų daugiau prekių iš Bulgarijos ir Rumunijos, kitų pigesnių ES šalių. Bet iš esmės prekės vartotojams brangtų“.

Nors susirgimų Covid-19 skaičius nepaliaujamai auga, valdžia vis patikina, kad ko nors ypatingo padaryti, sakykim, įvesti karantino, kaip padarė Latvija, neketina. Pandemija įgriususi visiems, tačiau daliai visuomenės atrodo, kad dabar taikomi ribojimai per švelnūs ir jie teigiamo rezultato neduos.

Kaip išganymo laukiama mistinio skaičiaus 70. Sakoma, kad kai tiek procentų bus pasiskiepijusiųjų, koronavirusas ims trauktis. Valdžia teigia laukianti pavasario, kai dauguma bus pasiskiepiję arba persirgę. Kita vertus, ji sako atidžiai stebinti koronavirusu sergančiais užsipildančias ligonines (ne vienoje jų atsiranda naujos tokiems ligoniams pritaikytos palatos, ribojama

kitokia pagalba) ir svarsto įvairias galimas priemones. Tai ne kartą žurnalistas sakė premjerė Ingrida Šimonytė.

Apie tai rašė ir portalas delfi.lt. „Laisvas savanoriškas skiepijimas vyko maždaug iki vasaros vidurio. Tokio ketinančių skiepytis skaičiaus (apie pusės ar kiek daugiau nei pusės suaugusių šalies gyventojų) ir galima buvo tikėtis pagal darytas apklausas iki prasidedant masiniam skiepijimui. Dabar jau, matyt, yra praktiškai beveik viskas, paskutiniai neapsisprendę, kuriuos dar galima mėginti suaktyvinti, bet tai nebus greitas procesas“, – sakė bendrovės „Baltijos tyrimai“ sociologas Romas Mačiūnas.

<...> Apie tai, kad šiuo metu taikomos nefarmacinės priemonės nors ir sulėtina pandemijos greitį, tačiau nėra pakankamos „perlaužti kreivę“, viešai prabilo ir Ekspertų tarybos narys, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto profesorius Mindaugas Stankūnas.

„Kol kas matome, kad šiuo metu taikomos nefarmacinės priemonės nors ir sulėtina pandemijos greitį, tačiau nėra pakankamos „perlaužti kreivę“. Gal kas atsakytų, kad tai yra nevakcinuotų žmonių banga ar pandemija. Jie priėmė tokį sprendimą, tad... tačiau man labai neramu dėl pačios sveikatos sistemos perkrovimo visomis prasmėmis“, – feisbuke rašė M. Stankūnas.

<...> „Pasiekėme tą etapą, kai iš esmės suskiepijome didžiąją dalį norinčių. Dabar turime tokį „lašėjimą“, yra dar norinčių žmonių, ir mes juos skiepijame, ir jie „varva“ nuo

200 iki 3000 per dieną. Varvėjimas didina bendrą skaičių, bet tikėtis, kad ištrauksime kažkokią priemonę, ir ji duos kaip galimybių pasas vėl 15 tūkst. per dieną, negalime“, – sakė socialinės psichologijos ekspertas Visvaldas Legkauskas.“

Kaip didžiausią susirgimų koronavirusu ir mirties atvejų mažėjimo rezervą valdantieji visą laiką sakė matantys pirmiausia senjorus: kuo daugiau jų bus pasiskiepijusių, tuo situacija ims greičiau gerėti. Ko tik nesiėmė valdžia – nuolatinio raginimo skiepytis per žiniasklaidą, vykimo į namus – didesnio efekto tai nedavė.

Apie tai, kad gal vienkartiniai pasiskatinimai pinigais padėtų žmonėms noriau skiepytis, buvo užsimenama dar prieš kelis mėnesius, bet tada valdžia tokiems siūlytojams garsiai pasakydavo „ne“. Tačiau vieną dieną iš valdančiųjų pasigirdo siūlymas, kad gyventojams nuo 75 metų ir vyresniems, kurie iki šių metų rugsėjo nepasiskiepijo nė viena vakcinos doze, bet pilnai pasiskiepijusių iki gruodžio 1 d., būtų skiriama 100 eurų išmoka! Taip pat išmoka būtų mokama 75-erių ir vyresniems, kurie šiuo metu yra pilnai pasiskiepiję ir iki balandžio 1 d. pasiskiepytų sustiprinančiąja, t. y. trečia arba antra doze, priklausomai nuo pasirinktos vakcinos.

„Šis projektas teikiamas tikrai ne iš didelio džiaugsmo, o iš realybės suvokimo, kur mes šiandien esame“, – Seime kalbėjo socialinės apsaugos ir darbo ministrė Monika Navickienė.

*Nors užgeso mielos akys, bet atmintyje
ir širdyse gyvas išliksite.*

Dėl vieno iš paskutinių kovotojų dėl lietuviškų mišių
Seinų bažnyčioje – **Vytauto Jankeliūno** iš Vidugirių,
vėliau gyvenusio Seinuose, giedojusio Seinų chore,
mirties užjaučiame Jo artimuosius.

**Lenkijos lietuvių draugija,
Lietuvių šv. Kazimiero draugija
ir Seinų bažnytinio choro dalyviai**

Genute Popelyte-Čeropskiene,
užjaučiame Tave dėl sesės Stasės mirties.
Nors, atrodo, žinom išėjimo neišvengiamybę,
bet tai visada užklumpa netikėtai...
Stiprybės Tau, sesei Onutei, broliui Vacui.

**Seinų „Lietuvių namų“
ansamblio „Galadusys“ dalyviai**